

Madonna a gyermek Jézussal, 1870 körül

117 x 88 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Benczúr Gy. München
MNG 9619/2000

Kikiáltási ár: 2 800 000 Ft

IRODALOM

- Homér Lajos: *Benczúr Gyula*. Budapest, 1938
Mihalik Sándor: *Benczúr Kassán*. Kassa, 1944
Telepy Katalin: *Benczúr*. Nyíregyháza, 1963
Telepy Katalin: *Benczúr*. Budapest, 1960 [1970, 1977]
Bellák Gábor: *Benczúr*. Budapest, 2001
Bellák Gábor: *Az utolsó festőfejedelem. Előző Benczúr Gyula kiállításához*.
Kiállítási katalógus, Budapest, 2001, Ernst Múzeum

Benczúr Gyula életművében az utóbbi évek során sok olyan újdonság bukkant fel, melyekről a korábbi évtizedek Benczúr kutatása nem tudott. Számos elvesztettnek, vagy elpusztultnak hitt portré, önarckép előkerülése mellett, csupán néhány éve vált ismertté az életmű legizgalmasabb műve, egy ambachi tájkép is.

Ahogy a napfényes, impresszionisztikus, gyönyörű tájkép, úgy a jelen munka is az életmű korai korszakába tartozik.

Benczúr 1861-től volt a müncheni akadémia hallgatója, s egész 1883-ig Münchenben élt, 1876-tól az akadémia tanára is volt. Ifjúkori munkáit, kísérleteit alig ismerjük, de tudjuk, hogy ezekből jó néhányat a müncheni műkereskedelem szívtott fel. Benczúr nagyon sokoldalú, minden műfajban alkotó mester volt, annak ellenére, hogy munkáinak javarésze mégis portré és történeti kompozíció.

Anthonis Van Dycknak (Antwerpen, 1599 – 1641, London):
Mária a gyermekkel, Szent Rozáliával, Péterrel és Pállal
275 x 210 cm, olaj, vászon
Die Gemäldegalerie des Kunsthistorischen Museums, Bécs

Benczúr festészetének nagyjából az 1870-es évek végéig tartó periódus – a korai korszak – a legizgalmasabb fejezete. Nemcsak ekkor születtek meg legismertebb magyar témájú történeti kompozíciói, s nemcsak ekkor vált Magyarországon is ismert és elismert mesterré, hanem ez a periódus az útkeresés időszaka is. Számos olyan témát, motívumot dolgoz fel ekkoriban Benczúr, melyeket később teljesen elhagy. Legjellemzőbb példa erre a tájkép műfaja, melyre az 1870-es évek közepe után már nem találunk példát az életműben. De ekkoriban alakul ki az a „motívumtár” is, a kompozíciók, figurák, gesztusok sokféle variációja és sémája, melyekből a későbbi nagy Benczúr-művek is megszülettek.

Éppen ezért izgalmas, ha olyan művel találkozunk, amely nemcsak a korai müncheni évek munkásságáról való ismereteinket bővítheti, hanem műfajilag is a kevéssé ismert Benczúr Gyulát reprezentálja. E korai Madonna-kompozíció is ilyen alkotás. Vallásos témájú kompozícióra csupán kevés példát találunk az életműben. A legismertebb munkák a Fasori Evangélikus templom és a Szent István Bazilika oltárképei, illetve az 1910-es évek Krisztus-jelenetei. A Madonna és a gyermek Jézus azonban több kisebb, vagy kevéssé ismert munkájának lett motívuma, s ezek közül is a nyíregyházi Nyulas Madonna a legnépszerűbb kompozíció. Benczúr egyházi megbízatásait mind 1883-as hazaköltözése után kapta, így a jelen kép müncheni szignálása egyben a kép datálását is megkönnyíti.

Benczúr kompozíciós megoldásai – mint a legtöbb művésznél – az általa nagyra értékelt mesterek munkái alapján jöttek létre. Ezen a Madonna-képén is világosan tetten érhető egyik klasszikus példaképének, (1629) Mária-Jézus csoportja meghatározó előképe Benczúr művének. A figurák gömbölyded, érzéki megformálása alapján ugyanakkor Murillo hatása is fölvethető.

Benczúr Madonna-képének eredetéről, származásáról nincsenek forrásos adataink. Sem a családi dokumentumok, sem a szakirodalom nem tesz a képről említést. A csak néhány éve ismert mű nagyszerű festői kvalitásai pedig, különösen a drapériák plasztikus és hibátlan megformálása, hasonlóan a szép és jellegzetes szignatúrához, csupán a pár évvel ezelőtti restaurátori tisztítás nyomán váltak láthatóvá. Benczúr képe a 19. századi akadémizmusnak, a nagy művészettörténeti előképeken és magas szintű technikai tudáson alapuló festészetnek szép példája, ráadásul olyan mű, amely meggyőzően hitelesíti Elek Artúrnak, Benczúr kritikusanak szavait: Benczúr „annyira készen került ki az iskolából, hogy készebbé már nem fejlődhetett.” Datálásra nézve korai mű, de a késői Benczúr bravúros festészetének már minden erényét magán hordozó alkotás, amely az 1990-es évekbeli felfedezését követően most lép először a nyilvánosság elé.

Bellák Gábor

Bereghát, 1910-es évek második fele

55 x 68,5 cm

Olaj, vászon

Jelezve jobbra lent: Koszta

MNG 1704 / 980

Kikiáltási ár: 2 200 000 Ft

IRODALOM

Elek Artúr: *Koszta József*. Nyugat, 1920/8, 186–191.

Lázár Béla: *Koszta József művészete*. Magyar Művészet, 1937/3, 79–85.

Lyka Károly: *Adalék Koszta József stílusának történetéhez*. Művészettörténeti

Tanulmányok 1954–55, Budapest, 1957, 349–352.

Bényi László: *Koszta József*. Budapest, 1959.

Aradi Nóra: *Koszta*. Budapest, 1965.

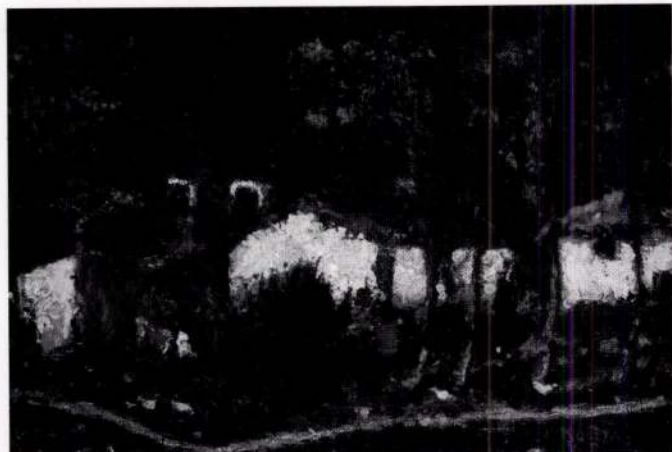
Egri Mária: *Koszta József*. Budapest, 1989.

Koszta József művészetét az 1910-es évektől kezdve nem szokás korszakokra bontani, a Szentesen töltött években keletkezett festmények stílusa, szín- és motívumvilága egységesnek mondható. Épp ezért az egyes művek elhelyezése az életművön belül nem könnyű feladat. Koszta többnyire saját tanyája környezetéből választotta ki képei témáját, s a pontos datálás lehetősége csak ismert modellt (Katóka, Annuska) ábrázoló festményei kapcsán merülhet fel. Tudjuk azonban, hogy mielőtt saját „birtokra” tett volna szert a Szentes melletti Várfokon, a Beregháton bérelt magának tanyát. Ez a Lakos-tanyai bérlemény a Szentes határában húzódó lápos, Bereghátnak nevezett területen helyezkedett el egy cigányputri és egy malom szomszédságában. Koszta a tizes évek közepén több képén is megörökítette a lápvidéket, a putri fehér házait, a malom sötét tömbjét és a cigányok színes életét. A képünk háttérben magasodó épületet is valószínűleg a beregháti malom alkonyi sziluetttje ihlette. Bár a vitorla nem jelenik meg markánsan, de az épület

formája, arányai és fehér ablakai nem hagynak kétséget afelől, hogy Koszta egyik malmát látjuk.

Kosztát az 1910-es években még senki sem tartotta befutott festőnek, az átütő, anyagiakban is megmutakozó siker még váratott magára. Ennek ellenére számos festményére kapott kisebb-nagyobb díjat, amelyekből az „alföldi festő” európai tanulmányutakat finanszírozott magának. 1910-ben a 2000 koronás Röck-díj jóvoltából Párizsba utazott, 1911-ben pedig a 4200 koronás Andrassy-díjnak köszönhetően Belgiumban és Hollandiában töltött néhány hónapot. Kosztára minden bizonnyal nagyobb hatást gyakorolt a holland táj, mint a párizsi levegő, s festészete is inkább a Ruysdaelek, mintsem a Matisse és Rouault munkásságával rokonítható. A holland tájfestészet és a szélmalmokkal tarkított holland vidék is szerepet játszott abban, hogy hazatérte után Koszta több képet is szentelt a putri apró házai fölé magasodó „óriási” malomnak. Koszta monográfusai éppen „malmos” képeihez kötik festészetének legmarkánsabb stílusváltását. A müncheni realizmus és a Bastien-Lepage-os finom naturalizmus után Kosztának ekkoriban sikerült megteremteni saját stílusát. Az 1910-es évek második felében kristályosodott ki korábbi „mezei” képeiből „tanyasi” képeinek szerkezete. E képtípus jellemzői a világos rózsaszínes felhőkkel tarkított, borongós, sötét, éjszakai égbolt, a lemenő nap megvilágította vakítóan fehér házfalak és a ragyogó piros köténes vagy fejkendős staffázsfigurák. Ezek a motívumok együtt először „malmos” festményein tűntek föl és minden bizonnyal Goya, Munkácsy és a holland tájfestészet öröksége is szerepet játszottak abban, hogy oly sokáig kitartott sötét egei mellett.

Hornyik Sándor

Koszta József: *Beregháti putrirészlet, 1910-es évek*
51 x 71,5 cm, olaj, vászon
Koszta József Múzeum, Szentes

Koszta József: *Malom putrikkal, 1916 körül*
Olaj, vászon
Ismeretlen helyen

44 = BENCZÚR GYULA (1844–1920)

A kilőtt nyíl (Ámor), 1908

42 × 34 cm

Olaj, vászon

Jelezve jobbra lent: Benczúr Gy. 1908

Kikiáltási ár: 3 500 000 Ft

PROVENIENCIA

Egykor Wertheimer Adolf gyűjteményében

IRODALOM

Homér Lajos: *Benczúr Gyula*. Budapest, 1938

Mihalik Sándor: *Benczúr Kassán*. Kassa, 1944

Telepy Katalin: *Benczúr*. Nyíregyháza, 1963

Telepy Katalin: *Benczúr*. Budapest, 1960 [1970, 1977]

Bellák Gábor: *Benczúr*. Budapest, 2001

Bellák Gábor: *Az utolsó festőfejedelem*. Előszó Benczúr Gyula kiállításához.

Kiállítási katalógus. Budapest, 2001, Ernst Múzeum

„Wertheimer Adolf XI. Orom u. 6. Pest Megyei Keresk. Bank Igazgatójánál állítólag van 2 amorettes kép virágok között” – ezt a feljegyzést ifjabb Benczúr Gyula vetette papírra valamikor az 1940 körüli években (MNG Adattár 6084/1954). Benczúr Gyula fia orvos létére nagyon alaposan feldolgozta apja művészetét. Nemcsak egy majd 150 oldalas, kéziratban maradt tanulmányt írt meg Benczúr festészetéről, de komoly kísérletet is tett Benczúr oeuvre-katalógusának összeállítására. Ezekből az írásokból világosan kirajzolódik Benczúr úgynevezett amorettes kompozícióinak sorozata, s köztük a jelen kép feltételezhető története is. Benczúr első amorettes kompozíciója az 1882-ben festett Scherzo volt. A mandolinózó angyalkát ábrázoló kis kép (45 × 37 cm) a század elején a gróf Zichy családé volt, először Zichy Ráfael, majd még 1940-ben is Zichy Jenő tulajdonában.

A Scherzo Benczúrnak egy népszerű festménye, amely reprodukciókból, s századeleji színes képeslapon is ismert. A hangszer tartó angyalfigura testtartása Benczúr több amorettes kompozícióján is felbukkant. A Scherzo után Benczúr az 1890-es évektől kezdve fordult intenzívebben a barokk művészetől ihletett szárnyas angyalkák, faunfigurák, puttók és amorették felé. Amorettes munkái között a legrepresentatívabb alkotás a Mályvák között, amely egykor Erzsébet királyné tulajdonában volt. E műcsoport ismertebb művei között pedig olyan további kompozíciókat találunk, mint pl. az Ámor sisakkal (1893), Ámor a pávával (1893), Pajkos Ámor (1894), Az ősz, vagy Amorették gyümölcscsel (1894), Pipacsok a búzában (1894), Vénusz galambjai (1896 körül), Ámor postája (1908), vagy A vén számár (1912). A most árverésre kerülő mű nemcsak tematikusan illeszkedik Benczúr amorettés munkáinak sorába, hanem azokon belül is egy külön csoportnak a része. Akár a Scherzo, akár a Darázscsipés, vagy az Ámor postája olyan kis-méretű egyalakos kompozíciók voltak, amelyek méretük tekintetében is nagyjából megegyeztek a jelen képpel. Benczúr szerette ezeket a kis munkákat, ezek voltak azok az alkotásai, amelyeket nem megrendelésre, hanem saját kedvtelésére festett. Délutáni sétái során a gyermekeket figyelte, s későbbi puttóit, amorettjeit mind ezen megfigyelések alapján dolgozta ki. E művei hamar vevőre is találtak, a családnál csak kisebb másolatok és vázlatok maradtak, így nem véletlen, hogy sok ma is ismeretlen helyen lappang.

A kilőtt nyíl Benczúr egyik olyan amorettés kompozíciója, amelynek egykorú kiállításáról nincs adatunk. A források közül csupán egyetlen említi a képet, s ez pedig az a Benczúr fia által összeállított műtárgyjegyzék, amely egy oeuvre-katalógus igényével készült, s amely fontos kiindulópont a Benczúr-kutatáshoz. Ifjabb Benczúr Gyula az amorettés képek mintegy 30 darabot kitevő sorozatának valamennyi művét ismerte, s ahol tehetette, még a tulajdonos nevét is feltüntette 1939-40 körül készült katalógusában. Két műnek (a jelen képnek, s a három példányban ismert Pajkos Ámor egyikének) nem ismerte tulajdonosát, de mint a fentebbi idézetből kiderül, volt tudomása két olyan kompozícióról is, amelyek a Wertheimer-gyűjteményben voltak. Van okunk tehát feltételezni, hogy A kilőtt nyíl egyike lehetett a Wertheimer Adolf tulajdonában lévő két Benczúr-képnek. Mellesleg a Wertheimer-gyűjtemény fő darabja Rippl-Rónai József nagyszerű kettős portréja, az Apám és Lajos öcsém volt. Soha rosszabb társaságot egy ilyen remek kis Benczúrnak!

Bellák Gábor

Benczúr Gyula: *Mályvák között*, 1890

150 × 101 cm, olaj, vászon, Magyar Nemzeti Galéria

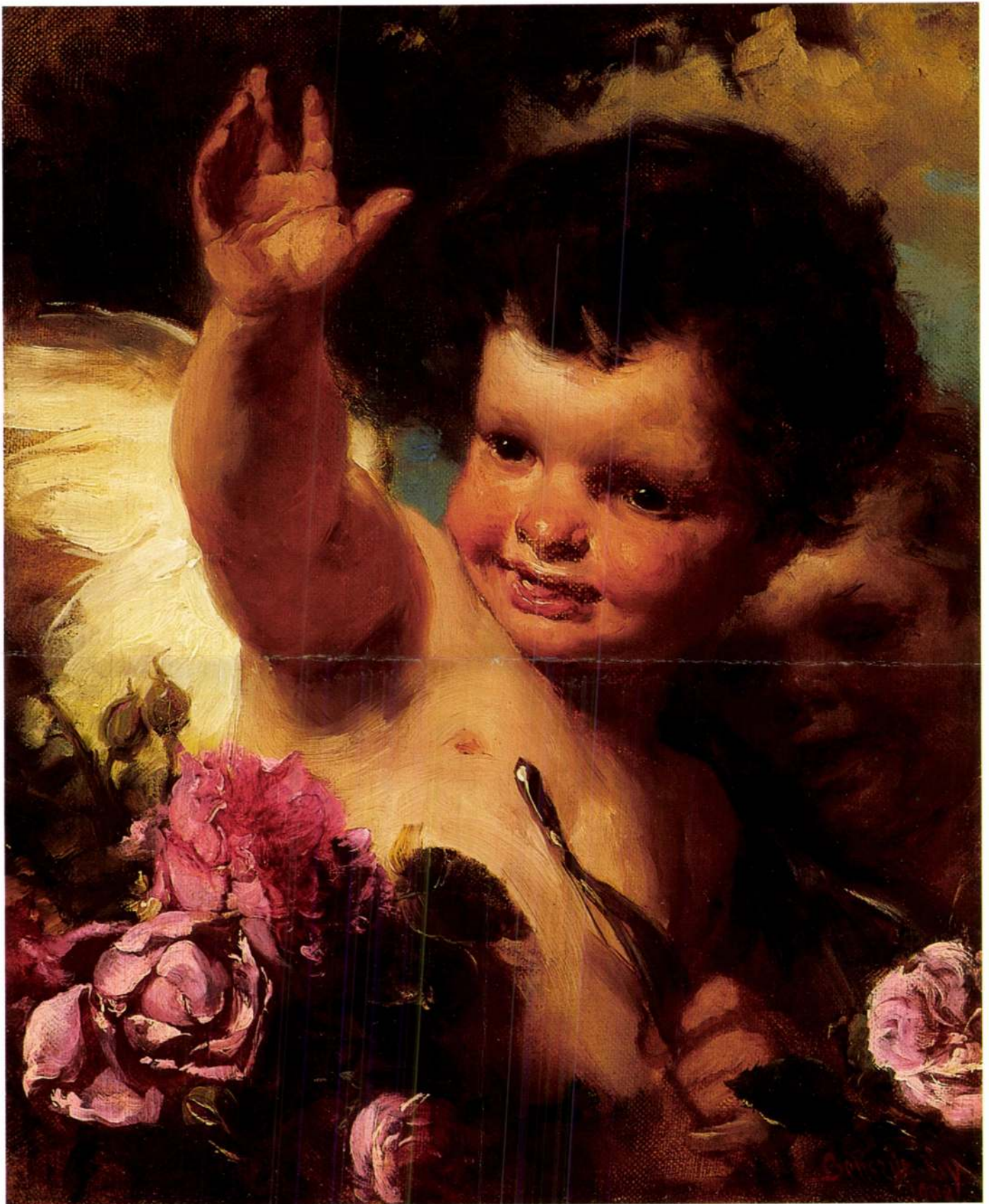
Pieter Paul Rubens: *Puttók gyümölcsfüzérrel*

Alte Pinakothek, München

STERIO KAROLY

45

45 ■ RUDNAY GYULA
(1878–1957)

Csata

44 × 62 cm

Olaj, karton

Jelezve középen lent: Rudnay

Kikiáltási ár: 280 000 Ft

46 ■ BERÉNY RÓBERT (1887–1953)

Krumpliszedők

25 × 40 cm

Olaj, vászon

Jelezve a hátoldalon: Berény R. 1935 május

Vázlat a Krumpliszedőkhöz

Kikiáltási ár: 280 000 Ft

47 ■ MÁRFFY ÖDÖN (1878–1959)

Vágta

99 × 70 cm

Olaj, karton

Hátoldalon: MNG letéti címke

Márffy Ödönné hagyatékából

Kikiáltási ár: 1 800 000 Ft

46

Napkeleti bölcsek Jézusnál, 1911

110,5 × 66 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Benczúr Gyula
Kikiáltási ár: 3 000 000 Ft

IRODALOM

FELVINCZI TAKÁCS ZOLTÁN: *Benczúr és iskolája.*

In: *Képes tárgymutató Benczúr Gyula és tanítványainak kiállításáról. Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, Budapest, 1921*

HOMÉR LAJOS: *Benczúr, Budapest, 1938*

TELEPY KATALIN: *Benczúr. Nyíregyháza, 1963*

KIÁLLÍTVA

BENCZÚR GYULA ÉS TANÍTVÁNYAINAK KIÁLLÍTÁSA. *Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, Budapest, 1921., kat. sz.: 253*

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR ÁRVERÉSI CSARNOKÁNAK LXXXVIII. AUKCIÓJA, (1938. december), kat. sz.: 17., reprodukálva a címlapon

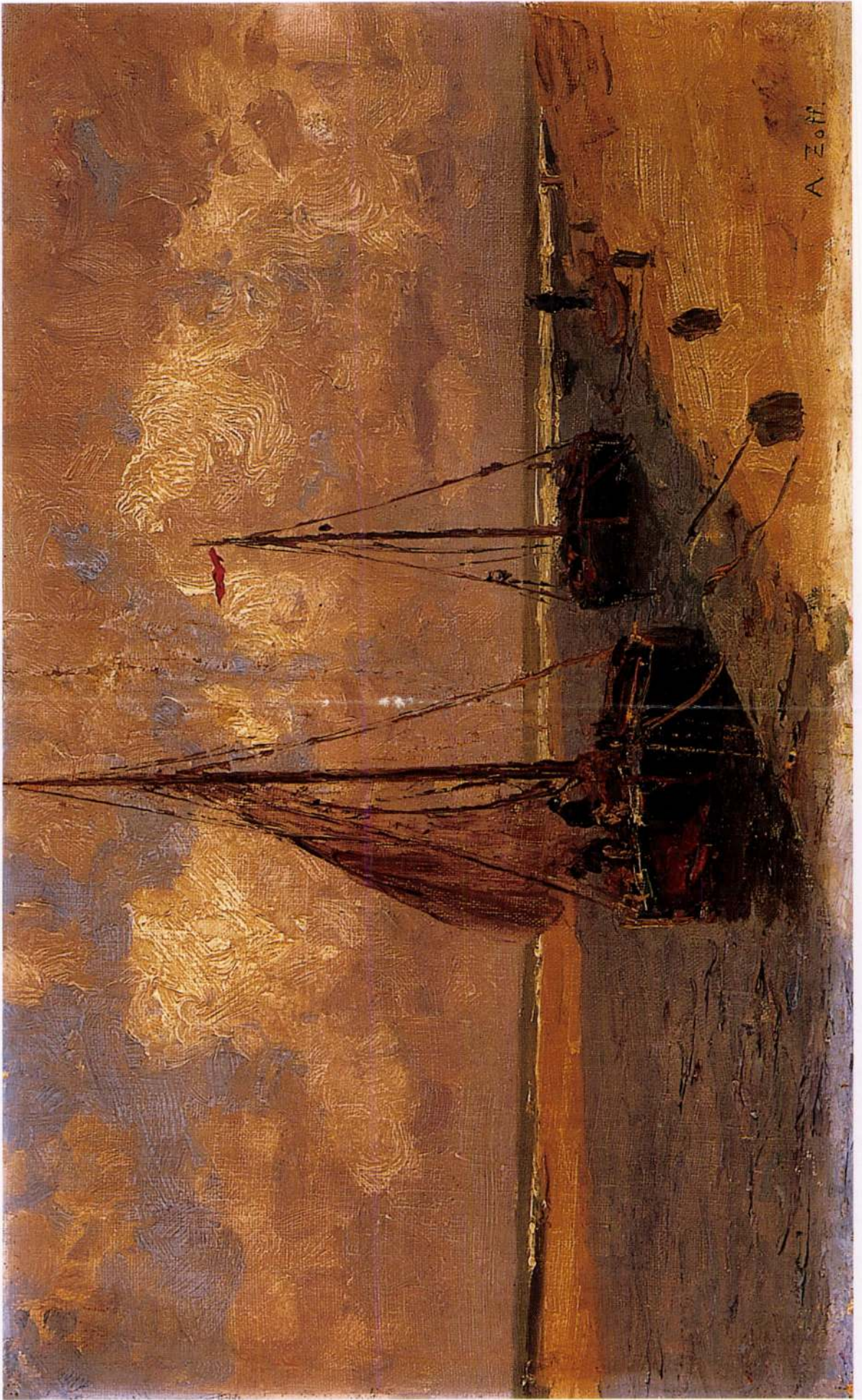
A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR ÁRVERÉSI CSARNOKÁNAK LXXXIX. AUKCIÓJA, (1939. március), kat. sz.: 16.

A M. KIR. POSTATAKARÉKPÉNZTÁR ÁRVERÉSI CSARNOKÁNAK XCI. AUKCIÓJA, (1939. szeptember) kat. sz.: 20.

Benczúr Gyula egyik késői nagy megbízatása volt a városligeti fasori lutheránus templom oltárképének elkészítése. Az 1911-ben befejezett műhöz két olajtanulmányt készített: egy úgynevezett színes változatot és egy kisebb méretű barna változatot, s ezeken kívül számos ceruzatanulmányt, elsősorban a fejekről és a kezekről. A nagy oltárkép mindmáig a fasori templomban látható, a kis barna változat a Család tulajdonában maradt, s mint ilyen, szerepelt a Múcsarnok 1921-es nagy Benczúr-kiállításán (kat. sz. 202. *A három szent király Jézusnál* cím alatt). Később Benczúr legidősebb lánya, Elza családjáé volt, s utoljára a Magyar Nemzeti Galéria 1958-as Benczúr-kiállításán volt kiállítva (kat. sz.: 94.).

A színes változat, ami nem más, mint a most kiállított mű, szintén a Család tulajdonában maradt. 1921-ben a *Napkeleti bölcsek Jézusnál* cím alatt jelent meg a múcsarnoki Benczúr-kiállításon. 1938-ban a Család megvált a festménytől, s – nagyon jól időzítve a karácsonyi témájú képet – a Postatakarékpénztár decemberi aukciójára bocsátották. A mű reprodukciója a katalógus címlapján jelent meg.

Ennek a festménynek a hollétéről jó ideje nem volt tudomásunk. Az egykorú reprodukció alapján azonban bizonyosan azonosítani lehet Benczúrnak ezt a meghitt, mégis ünnepléses alkotását.

158

158 ♦ ISMERETLEN (?) FESTŐ, 19. SZÁZAD

Utcarészlet

17 × 27 cm

Olaj, papír, fa

J. b. f.: F. G. W.

SzM 359/93

Hátoldalon felirat: G. Fr. Waldmüller 1819 Baden

VÉDETT

Kikiáltási ár: 350 000 Ft

A Szépművészeti Múzeum bírálati véleménye:

„Tájékoztatásul közöljük, hogy a 359/93 bírálati számú képet a Szépművészeti Múzeum F. G. Waldmüller (?): *Utcarészlet* (olaj, papír fára ragasztva, 17 × 27 cm) 1/94 számon védett festményként tartja nyilván. A kép jelezve balra fent »F. G. W.« monogram. A fa hátoldalon gótikus betűkkel: »G. Fr. Waldmüller 1819 Baden« felirat.”

159 ♦ TELEPY KÁROLY (1828–1906) →

Téli táj

40,5 × 75 cm

Olaj, vászon

J. b. l.: Telepy 897

Kikiáltási ár: 450 000 Ft

BENCZUR
GYULA

141

141 ♦ CSÓK ISTVÁN (1865–1961)

Sokác lányok

70 × 85 cm

Olaj, vászon

J. b. l.: Csók I. Bp.

A BÁV 22. aukcióján szerepelt, 37. tétel

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

142 ♦ SZÜLE PÉTER
(1886–1944)

Csikós

61 × 50 cm

Olaj, vászon

J. j. l.: 922 Szüle

Kikiáltási ár: 150 000 Ft

142

ALUVA

143 ♦ BENCZÚR GYULA (1844–1920)

Hypnos (Álom) (vázlat)

43 × 68 cm
Olaj, vászon

J. n.

MNG bírálati szám: 1094/1969

Kikiáltási ár: 4 800 000 Ft

IRODALOM:

HOMÉR LAJOS: *Benczúr, Budapest, 1938*

MIHALIK SÁNDOR: *Benczúr Kassán. Kassa, 1944*

TELEPY KATALIN: *Benczúr. Nyíregyháza, 1963*

Részlet a Magyar Nemzeti Galéria 9400 számú adatszolgálati dokumentációjából: „A festmény *Benczúr Gyulának a Hypnos című festményéhez* készült színes vázlat. Ez a nagy Hypnos-kép hosszú lappangás után nemrég bukkant föl, s mind erről, mind a hozzá készült színes vázlatról pontos adataink vannak. (...) A nagy Hypnos-kép egykor (1939 körül) dr. Halmi Miklós tulajdona volt Budapesten. A kis színes vázlatról (a jelen festményről) a családi iratok is úgy tudták, hogy az egykor Pákey Lajos műépítész tulajdona volt. Ezt támasztja alá az a Benczúr három gyermeke által írt igazolás is, amelynek a szövege: Expert. Alulírottak elismerjük, hogy a Szentmiklósy Lászlóné, szül. Pákey Márta tulajdonában lévő „Hypnos” édes(apánk), Benczúr Gyula eredeti festménye. Ez a kép a később életnagyságban megfestett „Hypnos”-képnek első kompozíciója. Ezen képet édes apánk jó barátjának, Pákey Lajos műépítésznek Münchenben ajándékozta. Budapest, 1946. December 23. Prof. Dr. Benczúr Gyula, Benczúr Ida, özv. Ürmössy Jenőné – Benczúr Elza.

A kép jól dokumentálhatóan azonos Benczúr Gyula Hypnos című festményének vázlatával, amely a családi feljegyzésekben „színes vázlat” cím alatt szerepelt. A kép Benczúr egyik utolsó műve 1920-ból, a vázlat is ugyanebből az évből származik.”

BENCZÚR GYULA: HYPNOS CÍMŰ
FESTMÉNYE MEGVÁSÁROLHATÓ AZ ANTIK ENTERIÓRÖN
(MŰCSARNOK, 1999. NOV. 25–28.)

A KIESELBACH GALÉRIA STANDJÁN.

A FESTMÉNY ADATAI:

BENCZÚR GYULA: HYPNOS (ÁLOM), 1920

OLAJ, VÁSZON

129 × 200 CM

J. B. L.: BENCZÚR BUDAPEST 1920

KIÁLLÍTVA: BENCZÚR GYULA EMLÉKKIÁLLÍTÁS, ORSZÁGOS

MAGYAR SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM, 1944., KAT. SZ.: 33.

BENCZUR
GYULA

141

141 • CSÓK ISTVÁN (1865–1961)

Sokác lányok

70 × 85 cm

Olaj, vászon

J. b. l.: Csók I. Bp.

A BÁV 22. aukcióján szerepelt, 37. tétel

Kikiáltási ár: 2 500 000 Ft

142 • SZÜLE PÉTER
(1886–1944)

Csikós

61 × 50 cm

Olaj, vászon

J. j. l.: 922 Szüle

Kikiáltási ár: 150 000 Ft

142

ALUVA

143 ♦ BENCZÚR GYULA (1844–1920)

Hypnos (Álom) (vázlat)

43 × 68 cm
Olaj, vászon

J. n.

MNG bírálati szám: 1094/1969

Kikiáltási ár: 4 800 000 Ft

IRODALOM:

HOMÉR LAJOS: *Benczúr, Budapest, 1938*

MIHALIK SÁNDOR: *Benczúr Kassán. Kassa, 1944*

TELEPY KATALIN: *Benczúr. Nyíregyháza, 1963*

Részlet a Magyar Nemzeti Galéria 9400 számú adatszolgálati dokumentációjából: „A festmény *Benczúr Gyulának a Hypnos című festményéhez* készült színes vázlat. Ez a nagy Hypnos-kép hosszú lappangás után nemrég bukkant föl, s mind erről, mind a hozzá készült színes vázlatról pontos adataink vannak. (...) A nagy Hypnos-kép egykor (1939 körül) dr. Halmi Miklós tulajdona volt Budapesten. A kis színes vázlatról (a jelen festményről) a családi iratok is úgy tudták, hogy az egykor Pákey Lajos műépítész tulajdona volt. Ezt támasztja alá az a Benczúr három gyermeke által írt igazolás is, amelynek a szövege: Expert. Alulírottak elismerjük, hogy a Szentmiklósy Lászlóné, szül. Pákey Márta tulajdonában lévő „Hypnos” édes(apánk), Benczúr Gyula eredeti festménye. Ez a kép a később életnagyságban megfestett „Hypnos”-képnek első kompozíciója. Ezen képet édes apánk jó barátjának, Pákey Lajos műépítésznek Münchenben ajándékozta. Budapest, 1946. December 23. Prof. Dr. Benczúr Gyula, Benczúr Ida, özv. Ürmössy Jenőné – Benczúr Elza.

A kép jól dokumentálhatóan azonos Benczúr Gyula Hypnos című festményének vázlatával, amely a családi feljegyzésekben „színes vázlat” cím alatt szerepelt. A kép Benczúr egyik utolsó műve 1920-ból, a vázlat is ugyanebből az évből származik.”

BENCZÚR GYULA: HYPNOS CÍMŰ
FESTMÉNYE MEGVÁSÁROLHATÓ AZ ANTIK ENTERIÓRÓN
(MÚCSARNOK, 1999. NOV. 25–28.)

A KIESELBACH GALÉRIA STANDJÁN.

A FESTMÉNY ADATAI:

BENCZÚR GYULA: HYPNOS (ÁLOM), 1920

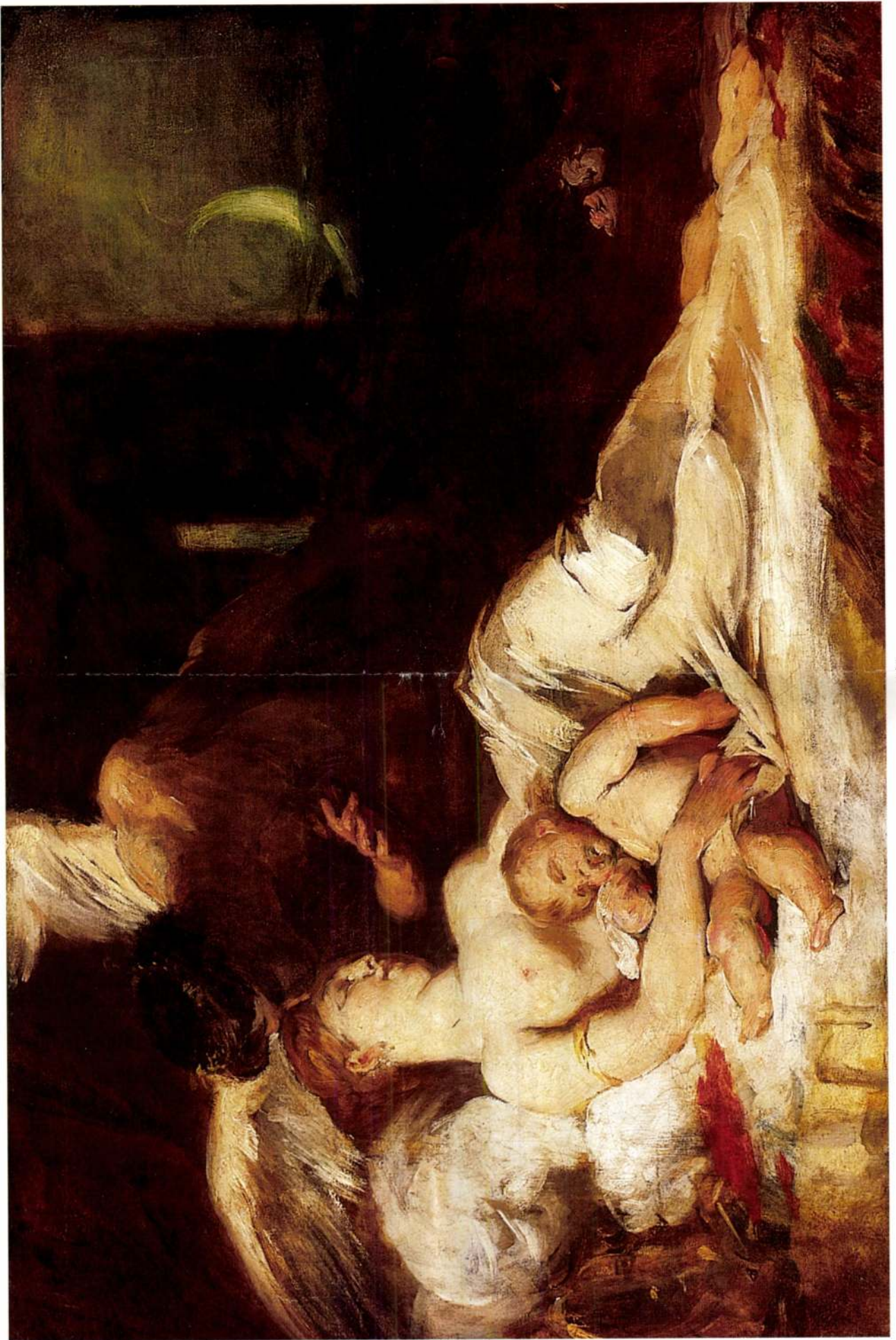
OLAJ, VÁSZON

129 × 200 CM

J. B. L.: BENCZÚR BUDAPEST 1920

KIÁLLÍTVA: BENCZÚR GYULA EMLÉKKIÁLLÍTÁS, ORSZÁGOS

MAGYAR SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM, 1944., KAT. SZ.: 33.

144 ♦ BENCZÚR GYULA (1884–1920)

Kuruc vitéz

(Tanulmány a Budavár visszavételéhez), 1895

50 × 36 cm

Olaj, vászon

J. b. l.: Benczúr Gyula 1895

Hátoldalon a Benczúr-kiállítás címkéje, 236. tétel

Kikiáltási ár: 1 900 000 Ft

IRODALOM:

HOMÉR LAJOS: *Benczúr, Budapest, 1938*

MIHALIK SÁNDOR: *Benczúr Kassán. Kassa, 1944*

TELEPY KATALIN: *Benczúr. Nyíregyháza, 1963*

KIÁLLÍTVA:

BENCZÚR GYULA ÉS TANÍTVÁNYAINAK KIÁLLÍTÁSA.

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat,

Budapest, 1921. kat. sz.: 236.

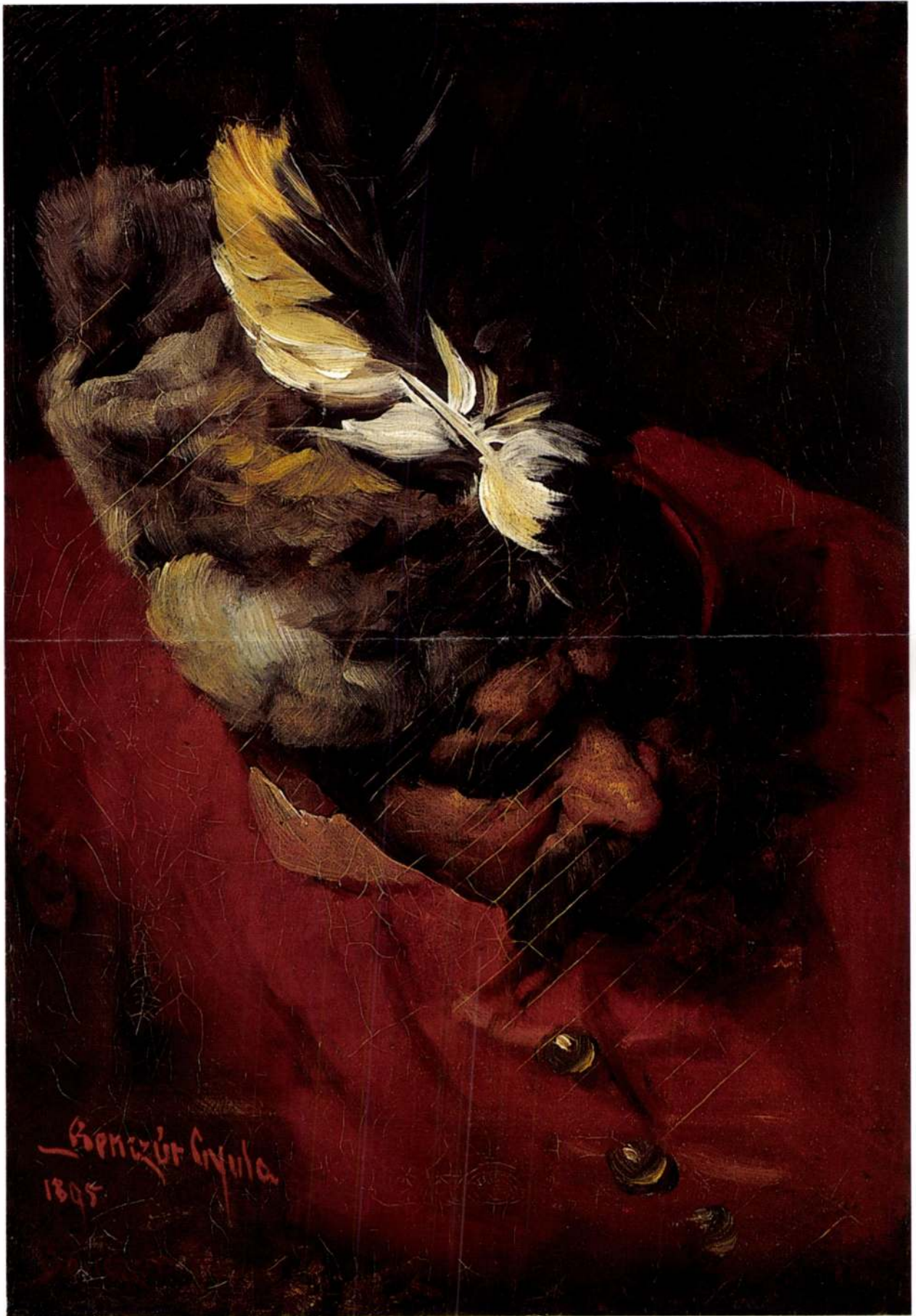
Benczúr Gyula életművében a Budavár visszavétele című kompozíció az 1880-90-es évek legnagyobb feladata volt. Az 1896-ra elkészült nagy műhöz a 90-es években több vázlatot és tanulmányt is készített. Míg a nyolcvanas években elsősorban a kompozíciós vázlatokon gondolkozott, a befejezést megelőző években az érdekesebb fejek, alakok, csoportok részletes kidolgozású tanulmányait festette meg. Ezek egyike a jelen fejtanulmány is, amely a nagy kompozíció előterében álló zászlótartó vitéz alakjához készült.

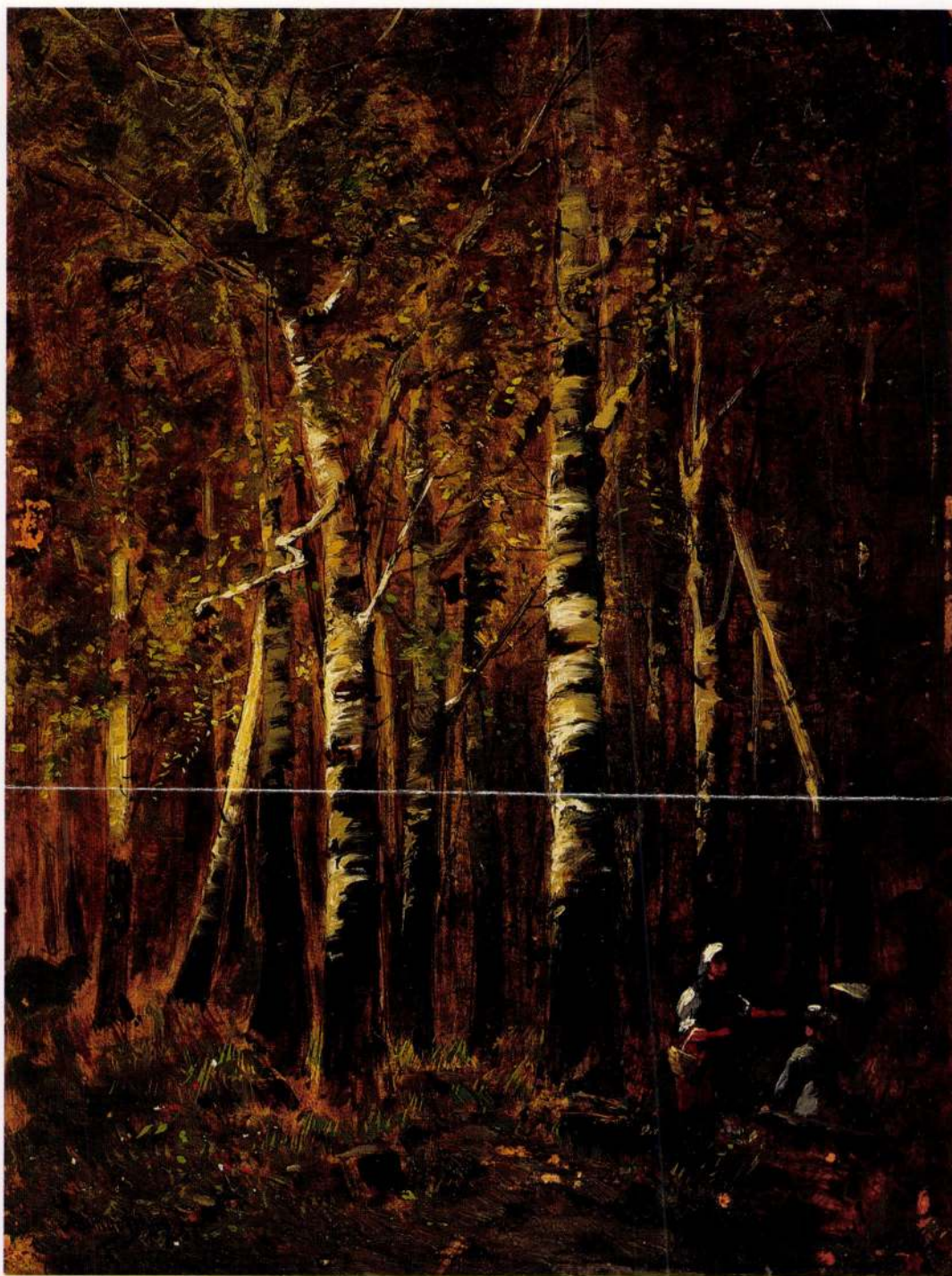
A festmény a vakrámán lévő kiállítási cédula tanúsága szerint az 1921-es nagy Benczúr-kiállítás 236. számú tárgya volt. Ez a mű a korabeli katalógusban Tanulmányfej címen szerepelt, s egykori tulajdonosa Kertész Gyula volt.

Benczúr Gyula: Budavár visszavétele, 1896

Olaj, vászon, 356×705 cm, MNG tulajdona

145

145 ♦ K. SPÁNYI BÉLA
(1852–1914)

Erdei séta

33 × 24 cm
Olaj, falemez
J. b. l.: K. Spányi B 881
Kikiáltási ár: 100 000 Ft

146 ♦ K. SPÁNYI BÉLA (1852–1914) →

Ősz

110 × 153 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Spányi B.
A BÁV 60. aukcióján szerepelt, 227. tétel
VÉDETT
Kikiáltási ár: 800 000 Ft

PROGRAMOZÓ

17⁰⁰ Beszélgetés Sass Sylvia operaénekeskel

Háziasszony: Temesi Mária operaénekes, tanszékvezető
SZTE Konzervatórium, Kisterem
(Szeged, Tisza Lajos krt. 79-81.)

18⁰⁰ Wagner: Tannhäuser

Magyar Állami Operaház
(Bp. VI., Andrásy út 22.)

18⁰⁰ Utazás - A Rock és a Musical Színház előadása

Pataky Művelődési Központ
(Bp. X., Szent László tér 7-14.)

19⁰⁰ Gólem, avagy a bálványok tündöklése és bukása (kamaraopera a kortárs tánc nyelvéen)

Km.: M. Kecskés András, Balkányi Kitty (tánc); Fekete László, Dénes Zsuzsanna (ének); Klenyán Csaba (klarinét); Babits Antal (kontrabasszus-klarinét); Perényi Péter (harsona);
Új Dimenzió Műhely
Merlin Színház (Bp. V., Gerlóczy u. 4.)

19⁰⁰ Magyar Állami Népi Együttes: Naplegenda

Művészetek Palotája, Fesztivál Színház
(Bp. IX., Komor Marcell u. 1.)

19⁰⁰ Erdi Tamás játékonysági zongoraestje

Mozart, Beethoven, Liszt és Kodály művei
Óbudai Társaskör (Bp. III., Kiskorona u. 7.)

19⁰⁰ Hacacaré

Kuplák, operettek - nagyanyáink vacsorájával
Spinoza ház (Bp. VII., Dob u. 15.)

19³⁰ Frankl Péter zongoraművész születésnap koncertje

Bach, Beethoven, Mozart
Zeneakadémia Nagyterem
(Bp. VI., Liszt Ferenc tér 8.)

20⁰⁰ Lantos Zoltán Mirrorworld

Lantos Zoltán (hegedű), Borbély Mihály (szaxofon), Lukács Miklós (cimbalom), Horváth Kornél (ütőhangszerek), Szakcsi Lakatos Béla (zongora)
Columbus hajó (Bp. V., Vigadó tér)

Fejezetek a plakátok hőskorából

TÁRLATOLGATÓ

„Ezredéves országos kiállítás – a magyar nemzet történelmi kincseinek bemutatása, az ország jelen állapotának megismertetése” – hirdeti az 1896-os reklámpakát Magyarország fennállásának ezeréves ünnepét. A Nemzeti Múzeumban nyílt meg az a kiállítás, melyen az idézett „országimázsreklám” is látható, s amely a reklámpakátok történetének kezdetéhez repít el bennünket. A kiállított 93 plakát megidézi a korszakot, a kiegyezés utáni évtizedek Magyarországot. A reklámpakátok elkészítése teljes értékű művészi alkotótevékenység volt, a magyar plakátművészet képviselői is a jeles festők köréből kerültek ki. Így az első magyar reklámpakát alkotója például Benczúr Gyula volt. A kiállításon megjelenik a főváros kulturális élete: a kávéházak, színházak világa, a milleniumi ünnepek, a századforduló irodalmi és politikai lapjai. Majd a szépítőszerek, szivarkák, mozifilmek és különböző italok hirdetéseit felváltja az első világháború és a hadikölcsönjegyzés. A tárlat egy tizenkét részes sorozat kezdete, amely a Nemzeti Múzeum rejtett ritkaságait mutatja be. A múzeumokban őrzött műtárgyaknak csupán nyolc-tíz százaléka látható világszerte a különböző kiállításokon.

Ezek a plakátok is a raktár mélyéről kerültek elő. A hirdetések nagy része megsemmisült, a megmaradtak viszont éppen Budapest világvárossá válásának, vidéki nagyvárosaink megerősödésének korszakában születtek. Ekkor vált a plakát a tömegtájékoztató leghatásosabb elemévé.

A kiállított plakátok segítségével nyomon követhetjük a kor történelemmé vált eseményeit. Hogy ne rohanjunk mindig a rohanó időkkel, ahogyan azt a Dido arckrém majd százéves plakátja hirdeti.

PUSZTAI VIKTÓRIA

Rohanjunk a rohanó időkkel - A reklámpakát kezdetei 1885-1920

Magyar Nemzeti Múzeum
Megtekinthető 2006. február 28-ig

FORRÁS: NEMZETI MÚZEUM

☒	ALMA, ANGOLUL	CSUKÓDÓ	T	NÖVÉNY SZÁRA KACSA, NÉPESÉN	OROSZ FOLYÓ	EGYIK ÉV SZAK	ÜRES GÓZI	SZÜLÉS-NŐ	EGYSZERŰ GÉP RÉSZE	☒	☒	KÉPES, TUD	MEG-RETTEG	OROSZ NŐI NÉV					
A POÉN 1. RÉSZE	P	Z	Ö	R			Ö	G	B	E	I	-BAK ... - DE VE-GA: KÖLTŐ	B	E	N				
RÖVID KÖSZÖNÉS	P	A'		E	V	S	Z	A	M		KEVERT SZÍN SZÍNÉSZNŐ (MARGIT)	L	I	L	A				
PONTOS, ALAPOS	P	R	É	C	I	Z		B	E	B	O	R	I	T					
SOPHIA ... SZÍNÉSZNŐ LABDA, ANGOLUL	L	O	R	E	N		FEJFEDŐ AIR ... LÉGIPOSTA	K	A	L	A	P	IGEN, NEMTŰL KECSKE KICSINYE	J	A				
☒	A	B	E	D	E	AMELY OSZMÁN TISZT	A	M	I	Ö	R	E	G	E	S				
VOLT A POÉN 2. RÉSZE SPORT-SZER	L	A	B	D	A	VERS-FORMA LÉON KÖZEPÉ!	INDIAI KI-RÁLY VOLT OBOA VÉGE!	A	S	O	K	A	BIZONY, RÉGISEN EMELET, RÖVIDEN	I	S	A			
GYŰ-MÖLCSITAL	A	L	M	A	L	ÖNZŐ FOSZFOR VEGYJELE	E	G	O	I	S	T	TRÉNINGE-ZIK UGYAN MÁRI	E	D	Z			
☒	K	I	E	L	L	O	P	T	A	A	L	E	T	R	A	M	A	T	!

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője az

» OBSERVER «

BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738, Fax: 303-4744
E-mail: marketing@observer.hu
http://www.observer.hu

Pécs lesz Európa kulturális fővárosa

Pécs pályázatát fogadta el a kormány a nemzetközi bírálóbizottság ajánlatának megfelelően. Most már biztos, hogy 2010-ben a dél-dunántúli város lesz Európa kulturális fővárosa. Több városban is értetlenül fogadták a bejelentést.

BORSOS ROLAND-MÉZES GERGELY

„Nem készültünk, de az biztos, hogy ma ünnepelni fogunk, sőt még egy spontán utcabál sem kizárható” – mondta a bejelentés után lapunknak Takács József, Pécs pályázatának összeállítója, miután az előzetes várakozásokkal ellentétben mégsem halasztották el tegnap a döntést. Így Bozóki András kulturális miniszter már tegnap kora délután bejelentette: Pécszet javasolja 2010-re Európa kulturális fővárosának a magyar kormány.

A nemzetközi zsűri már múlt keddre összeállította az általa legjobbnak ítélt pályázatok sorrendjét. Kiderült, hogy a budapesti pályázat nem került be az első háromba. A tizennégy tagú zsűri a második helyen Miskolcot, a harmadik helyen pedig Debrecen javasolta.

” Pécs pályázatát találták a legkiforrottabbnak és legszínvonalasabbnak, ez tükrözi leginkább a kulturális alapú városfejlesztés elgondolását.

Tegnap a Népszabadság még azt írta, hogy egyelőre nem hirdetnek eredményt, hogy a döntés előtt újabb szakértőket vonhassanak be, mert – mint a lap írta – „a kabinet nem szeretné vállalni a döntés ódiáját”. Ezek szerint mégis vállalta: Bozóki András tegnapi sajtótájékoztatóján büszkén jelentette be: a kétfordulós eljárásban a testület a konszenzushoz közeli, meghatározó többségű döntést hozott, tizennégy tagjából tízen Pécszet jelölték meg az első helyen.

Az indoklásban szerepel, hogy Pécs pályázatát találták a legkiforrottabbnak és legszínvonalasabbnak, ez tükrözi leginkább a kulturális alapú városfejlesztés elgondolását. A mi-

Pécs az egész régiót megmozgatja majd, a Balatontól a Délvidékig FOTÓ: MH

niszter szerint a döntés jól érzékelteti a kormány vidékfejlesztési elkötelezettségét, és – utalva Horvátországra várható EU-csatlakozására – Pécs „a Balkán kapujaként” az Európai Unió bővítési szándékainak is megfelel.

Ugyanezen a véleményen volt Tarrósy István, a Pécs 2010 programiroda vezetője is, aki lapunknak elmondta: a város azért nyerhet-

tett, mert a lehető legszorosabban együttműködtek a városi civil szervezetekkel. Tarrósy szerint Pécs pályázata nemcsak a várost, hanem az egész régiót megmozgatja, a Balatontól egészen a Délvidékig.

A sajtótájékoztató után Bozóki András lapunknak elmondta: a kormány keretet biztosít a városnak a felkészülésre a nemzeti fejlesztési

terven keresztül. „De hangsúlyozom, Pécsnek nem az állami támogatásra, hanem a marketinglehetőségekre kell koncentrálnia: 2006 a felkészülés éve, Pécsnek építenie kell, elsősorban szállodákat és olyan intézményeket, amelyekre 2010-ben is számíthat.” A miniszter hozzátette: mind a hét város megvalósíthatja programjainak legfontosabb részét, erre milliárdok állnak rendelkezésre. Ez utóbbi kijelentés jelentőségét az sem csökkentette, hogy abban a pillanatban, amikor elhangzott, leszakadt a terebben Pécs egyik tablója. ■

MEGKÉRDEZTÜK

Borsa Katalin, Győr pályázatának készítője: Csak gratulálni tudunk a pécsieknek, de azt furcsállom, hogy az ígért november eleji időpont helyett ennyire gyorsan született eredmény. Győr nem állított fel ugyan külön irodát, nem különített el pénzeget sem, de sajnálnám, ha kiderülne – mint ahogy sokaktól visszahallottam –, hogy politikai döntés született. Ez esetben az egésznek nem volt semmi értelme.

Schiffer János, Budapest főpolgármester-helyettese: Ez most nehéz helyzet, hiszen egy igen erős és éles versenyben maradtunk alul. Arra nem számítottunk azonban, hogy az egésznek lesz egy politikai oldala is: nemcsak a pályázatokról, hanem a főváros-vidék kérdésköréről is döntenie kellett a kormánynak.

Protovinné Zsilinszky Erzsébet, az egeri polgármesteri hivatal idegenforgalmi és kulturális irodájának vezetője: Gratulálunk Pécsnek. Más mondanivalónk most nincs.

Kósa Lajos: Debrecen gratulál Pécsnek

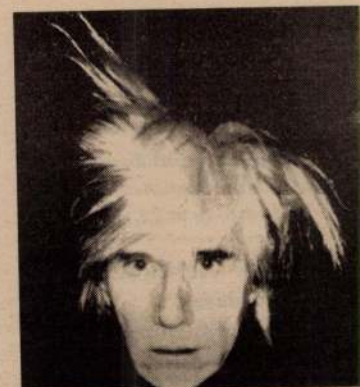
Debrecen gratulál Pécsnek, és sok sikert kíván céljai megvalósításához – reagált a kormány döntésére Kósa Lajos, Debrecen polgármestere. A fideszes politikus ugyanakkor sajnálatosnak tartja, hogy „tisztázatlan, zavaros körülmények között” folyt a verseny, amiről Pécs nem tehet, ebben „a magyar kormány a ludas”. „A kormány néhány dolgot újra bebizonyított, például azt, hogy bármilyen ügyben képes az ország érdekeivel ellentétes döntést hozni: szerinte ezzel újabb lehetőség marad ki a keleti régió felzárkóztatásában. Kósa „cinkelt politikai döntésnek” minősítette az eljárást, utalva arra, hogy az egyik napilap már a kormánydöntés előtt közölte a vég-eredményt. (mti)

HÍREK

A Magyar Kultúra Napjai Pozsonyban

A magyar kultúra sokszínűségét bemutató rendezvényt sorozat kezdődött Pozsonyban. A szlovák közszolgálati rádió hangversenytervében a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara, az egyik stúdiósínházban pedig a Bolla Quartet ad hangversenyt, végül a pozsonyi Szlovák Nemzeti Színházban a Győri Balett társulata adja elő William Fomin táncjátékát. (mti)

Warhol és Psaierek kiállítása Valenciában

Andy Warholnak (képünkön) és Pietro Psaiereknek A Factory címmel kiállítása nyílt Valenciában, a Chirivella Soriano magánalapítvány székházában, ahol rekonstruálták Warhol egykori híres New York-i műhelyét. A két művész 32 műve január 9-ig látható. A kiállított tárgyak szeriográfiaiak, festmények, kollázsok közös nevezői a sztárok: például John Lennon, Prince, Jimi Hendrix, Mick Jagger. (mti)

Digitális könyvtár indított a Google

A Google nyolc európai országban elindította digitális könyvtárát a frankfurti könyvvásáron, megelőzve az EU által tervezett Európai Digitális Könyvtár startját. A szolgáltatás már elérhető Németországban, Franciaországban, Olaszországban, Hollandiában, Ausztriában, Svájcban, Belgiumban és Spanyolországban. Nagy-Britanniában és az Amerikai Egyesült Államokban már korábban megkezdte működését. (eurohitek.hu)

2005. október 21-én, pénteken is Nap-kelte a Magyar Televízió egyes és kettős csatornáján 5.50 és 9.00 óra között, valamint 15.30 és 18.00 óra között ismétlés az M2-n stúdió-beszélgetésekkel, szolgáltatásokkal, hazai és külföldi jelentésekkel.

A NAP-KELTE tervezett témái:

- Keresztútzben Boross Péter volt miniszterelnök
- Vásárhelyi-emlékmű Fiumében... Fodor Gábor, az SZDSZ ügyvivője
- Készen a vészben...
- Fő a város!

Producer: Gyárfás Tamás
Főszerkesztő: Lakat T. Károly
Műsorvezető: Pallagi Ferenc
Telefonszámunk az adás idején:
251-0519

Költözéskor valamelyik doboza
Új lakások a megújuló VII. kerületben.
MILLIÓKAT rejt! rejt!

354 1842
www.rozsa-udvar.hu

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Kedvezményes előfizetési díj
1 évre 11 300 Ft
Megrendelhető a szerkesztőségben
(1089 Bp., Rezső tér 15.)
Telefon: 210-5149, 210-5159
Fax: 303-9241
e-mail: es@es.hu

A PÉNTEKI SZÁM TARTALMÁBÓL

Búcsú Eörsi Istvántól (Kőrössi P. József, Sumonyi Zoltán, Tamás Gáspár Miklós, Vágvolgyi B. András)
Gyáni Gábor: Az '56-mítosz, az emlékezet tere
Melléklet: A (Huszár-)Knopp-Kornidesz-jelentés a Bibó-émlékkönyvről – Murányi Gábor előszavával

Megjelenik minden pénteken! Rendelje meg vagy keresse a hírlaprusoknál!